

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Кафедра «Оркестрові інструменти»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛАС ОРКЕСТРОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Рівень вищої освіти	перший
Ступінь вищої освіти	бакалавр

Дніпро, 2019

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Назва секції	«Кларнет»	«Гобой, фагот»
Викладачі	Мазур Томас Григорович	Шульман Володимир Юзефович
Посада	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»
Науковий ступінь, наукове/почесне звання		Заслужений артист України
Контактний телефон	0676454942	0979250698
Електронна адреса	mazutomas1972@gmail.com	academyglinka@meta.ua
Консультації	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 8.30 - 17.05; вівторок з 12.45 - 17.05; четвер з 12.45 - 17.05; п'ятниця з 12.45 - 17.05. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 12.45 - 17.05; вівторок з 12.45 - 16.15; четвер з 12.45 - 17.05; п'ятниця з 12.45 - 16.15. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Назва секції	«Тромбон, туба»	«Флейта»
Викладачі	Горовой Сергій Гаврилович	Пятов Сергій Дмитрович
Науковий ступінь, наукове/почесне звання	професор, кандидат мистецтвознавства	
Посада	зав. кафедри «Оркестрові інструменти»	старший викладач кафедри «Оркестрові інструменти»
Контактний телефон	0672618621	0677780116
Електронна адреса	gortrom2@ukr.net	dkdpua@gmail.com
Консультації	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 10.15 - 16.15; вівторок з 12.00 - 17.05; четвер з 11.05 - 16.15; п'ятниця з 10.15 - 17.05. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 10.15 - 17.05; вівторок з 12.45 - 16.15; четвер з 12.00 - 17.05; п'ятниця з 10.15 - 16.15. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Назва секції	«Саксофон»	«Валторна»
Викладачі	Грузін Ігор Олегович	Семеряга Володимир Олександрович
Посада	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»
Контактний телефон	0672531233	0677311197
Електронна адреса	gruzinio1960@gmail.com	academyglinka@meta.ua
Консультації	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 8.30 - 17.05; вівторок з 8.30 - 17.05; четвер з 8.30 - 17.05. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 12.45 - 17.05; четвер з 12.45 - 17.05; п'ятниця з 12.45 - 16.15. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю

Назва секції	«Труба»	«Ударні інструменти»
Викладачі	Хмельков Павло Вячеславович	Лишак Андрій Степанович
Посада	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»	викладач кафедри «Оркестрові інструменти»
Контактний телефон	0939176337	0679173161
Електронна адреса	dkdrua@gmail.com	academyglinka@meta.ua
Консультації	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 12.45 - 17.05; вівторок з 8.30 - 16.15; п'ятниця з 8.30 - 16.15. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю	Очні: можливі за попередньою домовленістю понеділок з 12.45 - 17.05; вівторок з 12.45 - 16.15; четвер з 12.45 - 17.05. Онлайн консультації: за попередньою домовленістю

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Клас оркестрової майстерності» входить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки.

Процес вивчення навчальної дисципліни «Клас оркестрової майстерності» спрямований на розкриття індивідуальних здібностей у колективній творчій діяльності здобувача вищої освіти, перш за все, на їх самореалізацію, шляхом старанного напрацювання комплексу спільної академічної виконавської майстерності при втіленні оркестрових високохудожніх ідей.

Рік (курс) підготовки: I – IV. Семестри: 1 – 8	
Кількість кредитів ECTS: 10 (300 годин)	
Кількість змістових модулів: 16	
Вид заняття:	Кількість годин:
практичні	155
самостійна робота	145
Кількість тижневих годин:	1

1. ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Клас оркестрової майстерності» є ґрунтовна професійна підготовка висококваліфікованих фахівців, які за період навчання мають оволодіти оркестровою музично-виконавською майстерністю, необхідною для колективної художньо-творчої діяльності в якості артистів оркестру академічних духових та ударних інструментів.

Серед базових **завдань**: вивчення закономірностей колективного академічного духового виконавства, оволодіння практичними високопрофесійними навичками гри шляхом творчої діяльності у вивченні оркестрових партій найвідоміших академічних музичних творів.

2. ЗАГАЛЬНІ ТА ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У процесі вивчення навчальної дисципліни формується низка наступних **компетентностей**, а саме:

- здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність володіти знанням базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та нотного репертуару;
- здатність оперувати професійною термінологією у сфері фахової діяльності виконавця.

3. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності;
- володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів;
- демонструвати володіння техніками, прийомами та методиками у виконавській (академічній, джазовій, естрадній тощо) діяльності, знання музичних стилів та репертуару.

4. МЕТОДИЧНЕ І ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Виходячи з того, що головним матеріалом з навчання дисципліни «Клас оркестрової майстерності» є академічний навчальний репертуар, відповідне методичне забезпечення складається з індивідуальних зібрань викладачів кафедри «Оркестрові інструменти», що являють собою нотну літературу, численні аудіо та відео записи, а також затверджений комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Клас оркестрової майстерності».

Відповідне обладнання щодо успішної навчальної діяльності становить, насамперед, наявність професійного академічного інструментарію (духові або ударні інструменти), професійних дерев'яних тростин та мундштуків для духових інструментів. Бажано мати відповідний мобільний пристрій для оперативної комунікації з викладачем щодо проведення практичних занять та, безумовно, консультацій. Слід обов'язково володіти комп'ютерною, аудіо, а також відео-записуючою технікою (мережею інтернет) й, безсумнівно, відповідною оргтехнікою для друку виконавських партій.

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Заняття з дисципліни «Клас оркестрової майстерності» будуються на основі професійно-академічної програми навчання, послідовно розробленої викладачем даного навчального курсу, що формується з урахуванням самобутності репертуарного розвитку духового та ударного академічного музично-виконавського мистецтва.

Кожного семестру здобувач повинен опанувати 4-а академічними творами, підкреслимо, різними за жанрово-стильовими характеристиками. Протягом IV року навчання відбувається підготовка програми щодо іспиту підсумкової атестації (5 творів).

У робочій програмі навчальної дисципліни вказані орієнтовні програмні вимоги, але ж викладач має можливість проявити й власну ініціативу добору відповідного репертуару, в залежності від творчої індивідуальності здобувача.

6. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК

Флейта

Балакіреєв М.	Фантазія „Ісламей” Симфонічна поема „Гамара”
Бізе Ж.	Опера „Кармен” „Арлезіанка” Симфонія №1 – „Рим”
Берліоз Г.	Фантастична симфонія Симфонії „Ромео та Юлія” „Гарольд в Італії” Увертюра „Римський карнавал” Драм. легенда „Осудження Фауста”
Бетховен Л.	Увертюри: „Егмонт”, „Леонора 3” Симфонія № 9 Балет „Прометей”
Бородін А.	опера „Князь Ігор”
Брамс Й.	Симфонії: до мінор, Ля мажор, Фа мажор, мі мінор
Вагнер Р.	Увертюра до опери „Тангейзер” Вступ до опери „Лоенгрін”
Вебер К.	Увертюри до опер „Оберон” „Евріанта”
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін” „Руслан та Людмила”
Глієр Р.	2-а та 3-я симфонії
Ліст Ф.	Рапсодії: 1, 2, 4, 6.
Моцарт В.	Симфонії соль мінор, Мі бемоль мажор
Прокоф'єв С.	Опера „Війна та мир”
Чайковський П.	Опери: „Євгеній Онєгін”, „Мазепа”, „Черевички”
Шостакович Д.	Симфонії № 1,4,5,6,7,8,9,10,11,12

Гобой

Асаф'єв Б.	Балет „Бахчисарайський фонтан”
Балакірев М.	Симф. поема „Тамара”
	Симфонія № 1
Глазунов А.	Симфонії № 1,2,3,4,5,6,7,8,9
Берліоз Г.	Уверт. до оп. „Бенвенуто Челліні”
	Фантастична симфонія
Шостакович Д.	Симфонії № 1,5,7,8,9,10,11,12
Бетховен Л.	„Егмонт”, Симфонії № 3,7,9
Ліст Ф.	Угорські рапсодії № 1, 2
Брамс Й.	Симфонії № 1,2,3,4
Вагнер Р.	Опери „Лоенгрін”
	„Тангейзер”
Мендельсон Ф.	Симфонії № 3, 4
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Ритолето”
	„Отелло”, „Травіата”
Чайковський П.	Симфонічні твори
	Опери „Пікова дама”
	„Іоланта”
	„Євгеній Онегін”
Мясковський Н.	Симф. № 15,16, 21,22,23,27

Кларнет

Бетховен Л.	Симфонії № 5, 7, 8, 9
Бізе Ж.	Опера „Кармен”
Брамс Й.	Симфонії № 1, 2, 3, 4
Вагнер Р.	Опера „Тангейзер”
Верді Д.	Опери „Ріголето”
	„Травіата”
Гершвін Д.	Рапсодія для симфонічного орк.
Глазунов А.	Симфонії № 4, 5, 6, 8
	Балет „Раймонда”

Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”, „Руслан та Людмила”
Моцарт В.	Опери „Дон-Жуан”, „Свадьба Фігаро”
Мусоргський М.	Опери „Хованщина”, „Сорочинський ярмарок”
Прокоф'єв С.	Симфонії № 1,2,5,7
Рахманінов С.	Симфонія № 2
Чайковський П.	Симф. поема „Франческа да Ріміні” Симфонічні твори, опери
Скрябін А.	Симфонії № 1,2,3
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”
Шостакович Д.	Опера „Катерина Ізмайлова” Симфонії № 1,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13

Фагот

Балакірєв М.	Симф. поеми „Ісламея” „Тамара”
Бетховен Л.	Симф. № 1,2,3,4,5,6,7,8,9 Муз. до драми „Егмонт”, Уверт. „Коріолан”
Бізе Ж.	Симфонія До мажор „Кармен”, „Шукачі скарбів”
Бородін А.	Симфонії № 1, 2 Опера „Князь Ігор”
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело” „Дон Карлос”, Реквієм
Гайдн Й.	Симфонії № 2,6,10,12,27
Глінка М.	Фант. „Камарінська” Вальс-фантазія Опери „Іван Сусанін” „Руслан та Людмила”
Даргомижський А.	Опера „Русалка”
Мендельсон Ф.	Уверт. „Сон у літню ніч”
Моцарт В.	Опери „Дон-Жуан”, „Весілля Фігаро”,

Мясковський Н.	„Чарівна флейта”
Онеггер А.	Симф. № 5,6,12,15,16,18,21
Прокоф'єв С.	Симф. поема „Пасифік”
	Симф. казка „Петя та вовк”
	Класична симф. № 1
	Опери „Війна та мир”,
	„Кохання до трьох апельсинів”
Р.-Корсаков Н.	Опери „Садко”, „Снігуронька”
	Симф. сюїта „Шехеразада”
Равель М.	Болеро, Іспанська рапсодія
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”

Саксофон

Рахманінов С.	„Симфонічні танці”
Хачатурян А.	„Танець з шаблями”
	„Танець Айші” з
	балету „Гаяне”
Мусоргський М.	„Старий замок” із циклу
	„Картинки з виставки”
Прокоф'єв С.	„Танець рицарів” з балету
	„Ромео та Джульєтта”
Равель М.	„Балеро”
Гершвін Дж.	„Блакитна рапсодія”
	„Американець в Парижі”
Бріттен Б.	Симфонія-реквієм ор. 20
Зімерман Б.А.	Концерт для віолончелі з оркестром

Валторна

Бородін А.	Опера „Князь Ігор”
Брамс Й.	Симфонії
Вагнер Р.	Оперні та симфонічні твори
Вебер К.	Опера „Чарівний стрілок”
Гайдн Й.	Симфонії
Глазунов А.	Балет „Раймонда”
	Симф. № 4,5,6,7,8
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”, „Руслан та Людмила”
Дворжак А.	Симфонія № 5
Моцарт В.	Симфонії
	Опери
Рахманінов С.	Симфонії
	Симфонічні танці
	Концерти для ф-но
Р.-Корсаков Н.	Опери „Снігуронька”, „Майська ніч”, „Псковитянка”
Скрябін А.	Симфонії
	„Поема Екстаза”
	Концерти для ф-но
Чайковський П.	Симфонічні твори, Опери
Шостакович Д.	Симфонії
Штраус Р.	Опера „Соломея”

Труба

Бетховен Л.	Симф. № 9, Уверт. „Егмонт”
Бізе Ж.	Опера „Кармен”
Бородін А.	Опера „Князь Ігор”
Вагнер Р.	Опери „Тангейзер”, „Лоенгрін” „Рієнци”, „Валькірія”
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело”, „Дон Карлос”
Глазунов А.	Святкова увертюра

Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”, „Руслан та Людмила”
Дворжак А.	Симфонія № 5
Кодаї З.	Опера „Харі Янош”
Моцарт Л.	Концерт для труби, оркестра та чембало
Мусоргський М.	Оперно-симфонічні твори
Мяковський Н.	Симфонії
Прокоф'єв С.	Симфонія № 7
	Опери, Балети
Равель М.	Болеро, Іспан. рапсодія
	Балет „дафніс та Хлоя”
Р.-Корсаков Н.	Опери
Скрябін А.	Симфонії № 1,2,3 „Поєма Екстаза” Симф. поєма „Прометей”
	Балети
Стравінський І.	Балети „Гаяне”, „Спартак”
Хачатурян А.	Опери, симфонії, балети
Чайковський П.	Симф. № 1,5,7,8,9,10,11,12
Шостакович Д.	Концерт для ф-но, труби та ст. орк.

Тромбон і туба

Бетховен Л.	Симфонії № 5, 7, 8. 9 Увертюра „Егмонт”
Берліоз Г.	Фантастична симфонія
Бородін А.	Симф. № 1, 2 Опера „Князь Ігор”
Вагнер Р.	Опери
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело”
Глінка М.	Оперно-симфонічні твори
Глазунов А.	Симфонії № 4, 6, 7, 8 Святкова увертюра Балет „Раймонда”

Глієр Р.	Балети „Червона квітка” „Мідний вершник”
Гріг Е.	Сюїта „Пер Гюнт”
Даргомижський А.	Опера „Русалка”
Ліст Ф.	Рапсодії Симфонічні поеми „Тассо” „Прелюди”
Моцарт В.	Реквієм
Мясковський Н.	Симфонії № 5,16,21,22, 23
Мусоргський М.	Картинки з виставки Симф. кар-а „Іванова ніч на Лисій горі”
Прокоф'єв С.	Балети „Ромео та Джул'єта” „Кам'яна квітка” „Попелюшка”
Р.-Корсаков Н.	Опери, Симфонічна сюїта „Шехеразада”
Равель М.	Болеро
Скрябін А.	Симфонія № 1, „Поема Екстаза”
Стравінський І.	Балети „Жар-птиця”, „Петрушка”
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”
Чайковський П.	Увертюра „1812 рік” Фант. „Франческа да Ріміні” Увертюра-фантазія „Ромео та Джул'єта”
Шостакович Д.	Опери, балети, симфонії Симфонії № 1,5,7,9,10,11,12

Ударні інструменти

Ксилофон

Глазунов А.	Симфонічна сюїта „Від середини століть”
Глазунов А.	Балет „Раймонда”

Глієр Р. Лядою А.	Балет „Червона квітка” Симф. казки-картини „Баба-Яга”, „Кікімора”
Прокоф’єв С. Стравінський І.	Балет „Попелюшка” Балети „Жар-Птиця”, „Петрушка”
Мусоргський М. Гершвін Дж.	„Картини з виставки” „Блакитна рапсодія”

Дзвіночки

Вагнер Р. Глазунов А. Сен-Санс К. Чайковський П.	Опера „Зігфрід” Балет „Раймонда” Карнавал тварин Балет „Спляча красуня” Італійське капричіо „Моцартіана” Балет „Лебедине озеро” Балет „Лускунчик”
Глінка М.	Опера „Руслан та Людмила”

Литаври

Барток Б. Берліоз Г. Глієр Р. Лало Е. Моцарт В.	Концерт для скрипки Фантастична симфонія Балет „Червона квітка” Іспанська рапсодія Уверт. до опери „Чарівна флейта” Балет „Попелюшка”
Прокоф’єв С. Стравінський І. Чайковський П. Шостакович Д. Хачатурян А.	Симфонія № 3 Симфонії № 1,2,4,5,6 Кантата „Пісня про ліси” Балети „Гаяне”, „Спартак”

Малий барабан

Бородін А.	Опера „Князь Ігор”
Берліоз Г.	Траурно-триумфальна симфонія
Гершвін Дж.	Блакитна рапсодія
Гуно Ш.	Опера „Фауст”
Равель М.	Болеро
	Іспанська рапсодія
Рахманінов С.	Симфонія № 1
	Симфонічні танці
Р.-Корсаков Н.	Іспанське капричіо
	Симф. сюїта „Шехеразада”
	Опера „Млада”
Хачатурян А.	Балет „Спартак”
Хіндеміт П.	Концерт для скрипки
Чайковський П.	Увертюра „1812 рік”
Шостакович Д.	Симфонії № 1,7,8,11,12

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з/п	Назва теми
1	2
1.	Шедеври оркестрової музики епохи Класицизму
2.	Оркестрові твори епохи Романтизму
3.	Оркестрова музики ХХ – початку ХХІ століть

Методи навчання

- метод наочно-слухового показу (демонстраційний метод);
- метод стильового аналізу музичного твору;
- компаративний метод та метод художнього контексту;
- метод емоційної драматургії;
- методи художньої демонстрації та художнього ілюстрування, консультування;
- метод активізації самовдосконалення музично-слухацької діяльності;
- інформаційно-узагальнюючий метод;
- пояснювально-стимулюючий метод.

Методи оцінювання

- метод аналізу інтерпретації музичного твору та його композиційної цілісності;
- метод відчуття стилю та жанру, відповідної програмності;
- усний та практичний методи;
- метод художньо-змістовної відповідності;
- метод відповідності програмі;
- метод самоконтролю.

8. СИСТЕМА, ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Методи оцінювання. Прослуховування виконавської програми, спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування / співбесіда.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль, а також проводяться у виді виступів здобувача.

До основних форм поточного та підсумкового контролю належать:

- ✓ прослуховування твору із самостійно опанованого репертуару;
- ✓ прослуховування програми семестрового контролю (композиція крупної форми й 3 різнохарактерні п'єси).

Підсумкова атестація у формі іспиту здійснюється з метою підведення підсумків навчального курсу й включає виконання композиції крупної форми та 4 різнохарактерних п'єс.

Система оцінювання. Семестрова оцінка розраховується наступним чином: бали, отримані за виступи (кожен з яких оцінюється за 100-бальною шкалою) складаються та виводиться середнє арифметичне значення.

Вимоги щодо часових термінів та перескладання. Презентація програми із порушенням термінів без поважних причин та домовленості (письмово зафіксованої) з викладачем та деканатом оцінюється на нижчу оцінку. Перескладання відбувається з

дозволу деканату лише за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у Всеукраїнському або Міжнародному виконавському конкурсі в іншому місті або в іншій країні).

Вимоги щодо відвідування. Пропущені заняття зараховуються шляхом самостійного опрацювання завдань та їх демонстацією за графіком консультацій викладача. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, концертні виступи, участь у конкурсах в інших містах) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

Критерії оцінювання:

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

у випадках, коли здобувач свідомо, максимально чуттєво й технічно упевнено виконав увесь художній матеріал.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	82 – 89	B

у випадках, коли здобувач добре знає матеріал, але ж виконує його без певної емоційності, насиченості процесу інструментального академічного виконавства.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	74 – 81	C

у випадках, коли здобувач добре виконує матеріал, але ж представлення відповідної музики не розкриває її художньо-образного змісту.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	64 – 73	D

у випадках, коли здобувач засвоїв лише частково, тільки фрагментарно матеріал та припускається погрішностей у тексті виконуваних творів.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	60 – 63	E

у випадках, коли здобувач втрачає у процесі гри великі фрази виконуваного музичного матеріалу.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
-------------------------------	------------------------------	-----------------------

Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
--	---------	----

у випадках, коли здобувач ледь виконує програму, втрачає у процесі гри цілі речення музичного матеріалу.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	F

у випадках, коли здобувач зовсім не володіє музичним матеріалом.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Апатский В.Н. Актуальные проблемы духового музыкально-исполнительского искусства. Киев : „Задруга”, 2013. 588 с.
2. Апатский В.Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства. Киев : НМАУ им. П.И. Чайковского, 2006. 432 с.
3. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства. Киев : „Задруга”, 2010. 320 с.
4. Богданов В.О. Шляхи розвитку духового музичного мистецтва в Україні (від витоків до початку ХХ століття) : Автореф. дис. ... докт. мистецтвознавства : 17.00.03 „Музичне мистецтво”. Київ, 2008. 32 с.
5. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ століття. Харків : Сілічева С.О., 2013. 384 с.
6. Буркацький З.П. Особистісно орієнтований підхід до віртуозності кларнетиста. Одеса : Друкарський дім, 2010. 166 с.
7. Гишка І.С. Звук як візитна картка інструмента, основний визначник його розвитку, ролі і місця в соціально-культурній сфері різних епох (на прикладі генезису і еволюції звуку труби) // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті

національної культури України та зарубіжжя. Зб. наукових праць. Рівне : Волинські обереги, 2016. С. 65–70.

8. Карп'як А.Я. Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста. Львів : Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка, 2013. 378 с.

9. Посвалюк В.Т. Труба в епоху бароко // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип. 83. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2009. С. 12–20.

10. Посвалюк В.Т. Методика оволадення верхнім регистром на трубе. Київ : НМАУ ім.П.І.Чайковського, 2013. 60 с.

Допоміжна

1. Буркацький З. Про розвиток пальцевої техніки кларнетиста // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип. 3. Київ, 1999. С. 44–53.

2. Вовк Р.А. Історія, акустична природа і виразні можливості аплікатури кларнета: Дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2004. 204 с.

3. Гишка І. Базінг: історія та генезис (до питання методики навчання гри на мідних духових інструментах) // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип. 18. Київ, 2001. С. 282–289.

4. Давидов М. Теорія формування виконавської майстерності в працях українських дослідників // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип.3. Київ, 1999. С. 7–22.

5. Мюльберг К.Э. Путь к совершенству игры на кларнете. Одесса: КП ОГТ, 2003. 86 с.

6. Попов В.С. Человеческий голос фагота. Инструмент и его история, проблемы педагогики и исполнительства: Автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 „Музыкальное искусство”. М., 2014. 30 с.

7. Посвалюк В.Т. Історія виконавства на трубі. Київська школа (друга половина ХІХ – ХХ століття). Київ : КНУКіМ, 2005. 158 с.

8. Посвалюк К.В. Творча діяльність Миколи Бердієва у контексті розвитку виконавства на трубі в Україні (1940–1980-ті роки): Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 „Музичне мистецтво”. Київ, 2016. 19 с.

Інформаційні ресурси

1. Гладких А.В. Методика формування виконавської майстерності на духових інструментах – <http://nk.in.ua/pdf/330r.pdf>
2. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки (м. Дніпро) – <http://dk.dp.ua>
3. Дніпропетровська обласна універсальна бібліотека (м. Дніпро) – www.libr.dp.ua
4. Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя (збірник наукових праць) – http://www.rshu.edu.ua/images/nauka/zb_2019_ist_stan_muz_01.pdf
5. Круль П.Ф. Генезис духового та ударного інструментального виконавства України – http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe